

MAKSU- JA TOLLIAMET

Vee- ja õhusõiduki varude tolliformaalsuste teostamise juhised

(seisuga 30.09.2026 täiendatud punkti 2.1.1)

Sisukord

1. Üldosa	3
1.1. Õigusaktid.....	3
1.2. Mõisted	3
1.3. Maksuvabastused varudele	3
2. Tolliformaalsuste teostamine	4
2.1. Üldised põhimõtted.....	4
2.2. Deklaratsiooni esitamine süsteemis AES.....	6
2.3. Liiduvälise kauba toimetamine vee- ja õhusõidukile	6
2.4. Varude vee- ja õhusõiduki pardale toimetamise tõendamine	7
3. Muud varudega seotud toimingud Eestis.....	8
3.1. Varud maale Eestis asuva vee- ja õhusõiduki pardalt	8
3.2. Marsruudi muutumine	8
4. Juhud, kui kaupa ei käsitleta varudena.....	8
5. Küsimused ja vastused.....	9

1. Üldosa

Juhised on abiks isikutele, kes tegelevad rahvusvahelist reisi teostava vee- ja õhusõiduki varustamisega ehk toimetavad vee- või õhusõiduki pardale erinevat liiki varusid (tarbevaru, kaasavõetavat varu, lisavarustust või varuosi). Käesolev juhend ei käsitle lihtsustatud tolliformaalsuste teostamist.

1.1. Õigusaktid

Varude toimetamist vee- ja õhusõidukile reguleerivad järgmised õigusaktid:

- [Liidu tolliseadustik](#) (Nõukogu määrus nr 952/2013 – edaspidi *LTS*);
- [Liidu tolliseadustikku täiendavad sätted](#) (Komisjoni delegeeritud määrus nr 2015/2446 – edaspidi *DA*);
- [Liidu tolliseadustiku rakenduseeskirjad](#) (Komisjoni rakendusmäärus nr 2015/2447 – edaspidi *RA*)
- Rahandusministri 19.06.2017. a määrus nr 37 „[Täpsustavad juhised tollideklaratsiooni esitamiseks ja aktsepteerimiseks](#)” (edaspidi *RM määrus 37*)
- Rahandusministri 19.06.17. a määrus nr 38 [Varude tolliformaalsused](#)
- [Käibemaksuseadus](#) (edaspidi *KMS*);
- [Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus](#) (edaspidi *ATKEAS*).

1.2. Mõisted

Varud – tarbevaru, lisavarustus, varuosa ja kaasavõetav varu.

Tarbevaru – vee- ja õhusõidukis kohapeal reisi ajal tarbimiseks vajalik kaup (v.a kaasavõetav varu, varuosa ja lisavarustus), mis on vajalik sõiduki sihtpunkti jõudmiseks ja mis sihtpunkti jõudes on täielikult või osaliselt ära kasutatud (nt kütus, toit, reisijale kohapeal tarbimiseks võõrandatav kaup).

Lisavarustus – reisijatele ja meeskonnaliikmetele vee- ja õhusõiduki pardal tarbimiseks ette nähtud kaup, mille kasutusaeg on pikem, kui üks reis (nt tööriided, jalatsid, kajutite voodipesu, nõud, jms).

Varuosa – vee- ja õhusõiduki pardale veetav tarvik, mis on ette nähtud sõiduki remontimiseks (nt mootori osad, värvid, korrosioonitõrjevahendid jms).

Kaasavõetav varu – vee- ja õhusõiduki pardalt kaasavõtmiseks ette nähtud kaup, mis on reisijatele (sh meeskonnaliikmetele) pardal asuvas kaupluses müümiseks (nt alkohol, tubakatooted, kosmeetikatarbed, jne) või pardal tasuta jagamiseks (nt ajalehed, brošüürid jne).

Eksportija – liidu tolliterritooriumil asutatud isik, kes on pädev otsustama (ehk üldjuhul kauba omanik), et kaup tuleb viia varudeks vee- või õhusõiduki pardale.

1.3. Maksuvabastused varudele

1.3.1. KMS kohaselt on käibemaksumäär null protsenti järgmiste kaupade maksustatavast väärtusest:

- 1) rahvusvahelistes vetes sõitva v.a ettevõtlusega mitteseotud huvi- või lõbusõitudeks kasutatava merelaeva, varustus, seadmed, varuosad, kütus ja muud varud ning reisijale

kohapeal tarbimiseks võõrandatav kaup, v.a liidu vetes sõitval merelaeval kaasamüüdav kaup (KMS § 15 lg 3 p 3);

- 2) peamiselt rahvusvahelisi lende korraldava lennuettevõtja kasutatava õhusõiduki varustus, seadmed, varuosad, kütus ja muud varud ning reisijale kohapeal tarbimiseks võõrandatav kaup, v.a liidusisesel lennul õhusõidukis kaasamüüdav kaup (KMS § 15 lg 3 p 4);
- 3) kauba eksport KMS mõistes, kui toimub kauba võõrandamine koos selle toimetamisega kauba võõrandaja või välisriigi isikust kauba soetaja poolt riiki või territooriumile, mis on liidu tolliterritooriumi osa, kuid ei kohaldata nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (KMS § 2 lg 2 p-d 3 ja 5, § 5 lg 1 p 5) (nt Ahvenamaa).

1.3.2. ATKEAS kohaselt on aktsiisist vabastatud järgmised aktsiisikaubad:

- 1) alkohol ja tubakatooted, mida tarbitakse ärilisel eesmärgil käitatava õhusõiduki või laeva pardal liikmesriikidevahelise reisi ajal, v.a kaasamüüdav kaup (ATKEAS § 27 lg 1 p 18¹);
- 2) alkoholi ja tubakatoodete toimetamisel aktsiisilaost Eestist liiduvälisesse riiki suunduva õhusõiduki või laeva pardale (ATKEAS § 26 lg 1 p 3¹), kusjuures liiduväliseks riigiks loetakse ka riiki või territooriumi, mis on liidu tolliterritooriumi osa, kuid ei kohaldata nõukogu direktiivi 2008/1182/EÜ, mis käsitleb ühist aktsiisisüsteemi (ATKEAS § 1¹ lg 3) (nt Ahvenamaa);
- 3) kütus, mida kasutatakse ärilisel eesmärgil käitatavas tsiviilõhusõidukis ja riiklikus õhusõidukis õhus navigeerimiseks, sh kütus, mida kasutatakse nimetatud õhusõidukites hooldus- ja remonttööl (ATKEAS § 27 lg 1 p 19);
- 4) kütus, mida kasutatakse ärilisel eesmärgil väljaspool Eestit sõitvas laevas navigeerimiseks ning hooldus- ja remonttööl (ATKEAS § 27 lg 1 p 22¹). Aktsiisivabastus ei kohaldu kütusele, mis toimetatakse aktsiisilaost tarbevaruks teises liikmesriigis asuva vee- või õhusõiduki pardale (ATKEAS § 26 lg 1 p 7).

2. Tolliformaalsuste teostamine

2.1. Üldised põhimõtted

2.1.1. Rahvusvahelist reisi teostavale vee- või õhusõidukile varudeks ettenähtud liidu kaubale, mis on vabastatud aktsiisi või käibemaksust, kohaldatakse ekspordi tollideklaratsiooniga seonduvaid formaalsusi (LTS art 269 lg 3). Ekspordi tollideklaratsioon esitatakse elektroonselt süsteemis AES sõltumata kauba kogusest ja väärtusest ning sõltumata sellest, kas varustatav vee- või õhusõiduk asub Eestis või Eestist regulaarlaevaliiniga lähetavate varude korral teises liikmesriigis.

NB! Kaupa ei käsitleta varudena, kui varustatav vee- või õhusõiduk asub kas liiduvälises riigis või asub teises liikmesriigis, kuid Eestist lähetatakse kaup mitteregulaarlaevaliiniga. Sellisel juhul on väljumistolliasutuseks Eesti ning kohaldub käesoleva juhise punktis 4 kirjeldatu.

NB!! Kütusele, mis toimetatakse aktsiisilaost tarbevaruks teises liikmesriigis asuva vee- või õhusõiduki pardale, esitatakse samuti ekspordi tollideklaratsioon, kuna kütus toimetatakse käibemaksuvabalt, kuid ei kohaldu aktsiisivabastus ATKEAS § 26 lg 1 punkti 7 alusel.

NB!!! Rahvusvahelist reisi teostav õhusõiduk ja dokis või tehases olev veesõiduk, mis on remondis – remonditöödel remonti teostava ettevõtte poolt kasutatavat kaupa (s.t varuosi jne) ei käsitleta pardale veetavate varudena ja ekspordiformaalsusi remondi käigus kasutatavale kaubale ei teostata.

NB!!!! ATKEAS § 27 lg 1 p 18¹ kohaselt on alkoholi- ja tubakatoodete aktsiisivabastus seotud nende tarbimisega ärilisel eesmärgil käitatava laeva pardal liikmesriikide vahelise reisi ajal. Seetõttu ei ole remondis, dokis või sadamas viibiva laeva pardal alkoholi- ja tubakatoodete maksuvaba kasutamine ega tarbimine lubatud. Alkoholi- ja tubakatooteid võib remondis, dokis või muul põhjusel pikemalt kai ääres seisvale laevale maksuvabalt toimetada ja varudena tollideklaratsioonil deklareerida kuni 7 päeva enne laeva planeeritud väljumist ning need peavad kuni väljumiseni olema tollile kontrollitavad.

2.1.2. Vee- või õhusõidukile varudeks ettenähtud liiduvälisele kaubale kohaldatakse tolliformaalsusi üldises korras ehk:

- eriprotseduuri lõpetamisel esitatakse reekspordi deklaratsioon (v.a transiit);
- kauba toimetamisel varudeks vee- või õhusõiduki pardale vahetult ajutise ladustamise kohast või vabatsoonist esitatakse reekspordi teatis.

2.1.3. Selleks ettenähtud deklaratsioon (ekspordi, reekspordi deklaratsioon või reekspordi teatis) esitatakse iga saadetise kohta enne varude vee- või õhusõidukile toimetamist.

2.1.4. Ekspordi ja reekspordi deklaratsiooni esitab eksporditolliasutusele eksportija ise või teeb seda tema eest volituse alusel tolliagentuuri tegevusluba omav tolliesindaja.

2.1.5. Reekspordi teatise esitab isik, kes vastutab väljumistolliasutuses (edaspidi VÄTA) kauba esitamise eest.

2.1.6. Kaupa ei viida deklaratsioonil/teatisel märgitud asukohast ära enne, kui ekspordi või reekspordi deklaratsioon on saanud oleku „kaup vabastatud ekspordiks“ või reekspordi teatis on saanud oleku „kaup vabastatud väljaveoks“.

2.1.7. Kui ekspordi või reekspordi deklaratsiooniga deklareeritud kaup jõuab VÄTasse Eestis (s.t sadamasse (vs reidile) või lennujaama), esitab kauba vedaja saabumisteate süsteemis AES selleks ettenähtud korras. Kui VÄTA asub Eestis, võib saabumisteate esitada isikute omavahelisel kokkuleppel eksportija ise. VÄTA korral, mis ei asu Eestis, lähtutakse kauba saabumisest teavitamisel selles liikmesriigis kehtestatud korrast. Varude üleandmist vee- või õhusõiduki käitajale ei alustata enne, kui deklaratsioon on saanud oleku „kaup vabastatud väljaveoks“.

2.1.8. Kui varud on vee- või õhusõiduki käitajale üleantud Eestis ja isiku enda poolt kasutatavale äridokumendile (nt kaubaveo saatedokument) on saadud sellekohane kinnitus vee- või õhusõiduki kaptenilt või tema volitatud isikult (nimi, allkiri ja pitsati olemasolul selle jäljend), esitab vedaja kauba väljumisteate süsteemis AES selleks ettenähtud korras. Kui VÄTA asub Eestis, võib väljumisteate esitada isikute omavahelisel kokkuleppel eksportija ise. VÄTA korral, mis ei asu Eestis, lähtutakse kauba väljumisteate esitamisel selles liikmesriigis kehtestatud korrast.

2.2. Deklaratsiooni esitamine süsteemis AES

2.2.1. **Eksporti või reeksporti deklaratsiooni** koostamisel on andmeelementide täitmise juhend [kättesaadav siit](#), kusjuures oluline on tähelepanu pöörata alljärgnevate andmeelementide täitmisele (sh teatavatele erisustele):

- 1) andmeväljale „Deklaratsiooni liik“ märgitakse tähis „EX“ (sõltumata sellest, kas vee- või õhusõiduk suundub vahetult teise liikmesriiki, liiduvälisesse riiki või eriterritooriumile);
- 2) andmeväljale „Julgeolek“ märgitakse kood „0“;
- 3) andmeväljadele „Transpordiliik piiril“, „Transpordivahendi tunnuse liik“ ja „Piiri ületamise transpordivahendi tunnusnumber“ märgitakse andmed selle vee- või õhusõiduki kohta, mille pardale varud toimetatakse;
- 4) andmeväljale „Sihtriik“ märgitakse kood „QU – Määratlemata riigid ja territooriumid“ (sõltumata sellest, kas vee- või õhusõiduk suundub vahetult teise liikmesriiki, liiduvälisesse riiki või eriterritooriumile).

NB! Erandina märgitakse ajutiselt kood „QS – Varud ja toiduained kolmandate riikidega kauplemise raames“, kui varud toimetatakse Soomes asuva vee- või õhusõiduki pardale ehk VÄTA asub Soomes.

- 5) andmeväljale „Lisaprotseduur“ märgitakse mistahes varu liigi korral koodiks „F61“.
- 6) andmeväljale „Kaubakood“ märgitakse kaubale vastav täpne kaubakood, kui deklareeritavaks kaubaks on alkohol, tubakatoode või kütus ATKEAS mõistes või tegemist on eriprotseduuri lõpetamisega. Muudel juhtudel võib kasutada järgmisi erikoode:
 - a) KN gruppidesse 1–24 kuuluva kauba puhul „99302400“;
 - b) KN gruppi 27 kuuluva kauba puhul „99302700“;
 - c) KN teistesse gruppidesse kuuluvate kaupade puhul „99309900“.
- 7) andmeväljale „Lisateabe kood“ märgitakse kood „70800“ ning andmeväljale „Kirjeldus“ märgitakse varustatava vee- või õhusõiduki tunnusandmed, selle asukoht varustamise ajal ja varude üleandmise aeg. Vastav teave esitatakse vähemalt ühe (soovitavalt esimese) kauba juures;
- 8) aktsiisikauba lähetamisel aktsiisilaost on tollideklaratsiooni koostamiseks vajalik lisateave [kättesaadav siit](#) (Aktsiisikaupade tollivormistuse erisused).

2.2.2. **Reeksporti teatise** koostamisel on andmeelementide täitmise juhend [kättesaadav siit](#), kusjuures andmeväljale „Lisadokument“ märgitakse lisadokument koodiga „4028 – Pardavarude re-eksportiteatis“.

2.3. Liiduvälise kauba toimetamine vee- ja õhusõidukile

2.3.1. **Kaasavõetav varu** toimetatakse vee- ja õhusõidukile järgmiselt:

- 1) liikmesriikidevahelisi reise teostava vee- ja õhusõiduki pardale ettenähtud kaup deklareeritakse süsteemis Impulss enne selle toimetamist vabasse ringlusse lubamise tolliprotseduurile;
- 2) liiduvälisesse riiki suunduva vee- ja õhusõiduki pardale ettenähtud kaup toimetatakse VÄTAsse (s.t sadamasse või lennujaama) transiidi protseduuriga või liikumisel eriprotseduuri raames vastavalt LTS art 219 (nt tolliladustamise või seestöötlemise protseduuri raames). Eelnev ei laiene varudele, mis toimetatakse vee- ja õhusõiduki pardale vahetult ajutise ladustamise kohast või vabatssoonist, kuna kaup asub juba VÄTAs.

2.3.2. Vee- ja õhusõiduki pardale **tarbevaruks, varuosaks ja lisavarustuseks** ettenähtud kaup toimetatakse VÄTasse (s.t sadamasse või lennujaama) transiidi protseduuriga või liikumisel eriprotseduuri raames vastavalt LTS art 219 (nt tolliladustamise või seestöötlemise protseduuri raames). Eelnev ei laiene varudele, mis toimetatakse vee- ja õhusõiduki pardale vahetult ajutise ladustamise kohast või vabatsioonist, kuna kaup asub juba VÄTA-s.

2.3.3. Kui kauba vedu toimus vee- või õhusõiduki pardale transiidi protseduuriga, peavad kapteni või tema poolt volitatud isiku märged (allkiri ja pitsati olemasolul selle jäljend) olema ka transiidi saatedokumendil.

2.3.4. **Transiidi protseduurile suunatud** vee- ja õhusõiduki pardale toimetatavate varude transiitveo lõpetamine infosüsteemis NCTS toimub järgnevalt:

Kauba ja transiidi saatedokumendi esitamisel sihttolliasutusele (edaspidi STA) ametnik:

- 1) valib „Lõpetamise deklaratsioonide” loendist vastava transiidideklaratsiooni;
- 2) sisestab saabumise aktsepteerimiseks vajalikud andmed vastavalt NCTS-süsteemi kasutamise juhendile ja aktsepteerib saabumise;
- 3) riskianalüüsist lähtuvalt teostab STA-le esitatud kauba kontrolli;
- 4) seejärel katkestab kõnesoleva transiidideklaratsiooni menetlemise süsteemis NCTS ning annab vedajale loa kauba toimetamiseks vee- või õhusõiduki pardale;
- 5) informeerib vedajat, et transiitveo lõpetamiseks peab ta koheselt pärast varude vee- või õhusõiduki käitajale üleandmist STasse tagasi pöörduma ning esitama transiidi saatedokumendi, millel on kauba vastuvõtmist kinnitava kapteni või tema volitatud isiku allkiri ja pitsati olemasolul selle jäljend;
- 6) kui kauba vastuvõtmist on kinnitanud vee- või õhusõiduki kapten või tema volitatud esindaja oma allkirja ja pitsati olemasolul selle jäljendiga transiidi saatedokumendil ja see esitatakse transiitveo saabumise aktsepteerinud STA-le, jätkab ametnik transiitveo lõpetamise andmete sisestamist süsteemi NCTS:
 - a) valib vastava transiidideklaratsiooni loendist „Lõpetamise deklaratsioonid”;
 - b) järgnevals tollitoiminguks märgitakse LAEV või LENNUK ja järgmise dokumendi viitese märgitakse vee- või õhusõiduki identifitseerimise andmed (vastavalt laeva nimi või lennunumber);
 - c) transiitveo lõpetamine:
 - kui avastatakse erinevused STA-le esitatud transiidi saatedokumentides ja kapteni poolt vastuvõetud kaubakogustes, märgib ametnik süsteemi erinevused vastavalt NCTS-süsteemi kasutamise juhendile ja lõpetab transiitveo;
 - kui vee- või õhusõiduki kapten või tema esindaja on kinnitanud vaid osalist kauba vastuvõtmist, lõpetab STA transiitveo pärast varudeks vastu võtmata kauba suunamist järgmisele tolliprotseduurile (nt tolliladustamisele). Sellisel juhul transiitvedu lõpetatakse kahe järgneva tolliprotseduuriga.

2.4. Varude vee- ja õhusõiduki pardale toimetamise tõendamine

Varude eksportija peab olema suuteline tõendama varude üleandmist vee- ja õhusõiduki pardale (LTS art 269 lg 2 punkt c, RA art 335 lg 4 punkt g). Tõenduseks on kapteni või tema volitatud isiku kinnitus varude vastuvõtmise kohta (isiku nimi, allkiri, pitsati jäljend selle olemasolul).

3. Muud varudega seotud toimingud Eestis

3.1. Varud maale Eestis asuva vee- ja õhusõiduki pardalt

3.1.1. Liiduvälisest riigist saabunud vee- või õhusõiduki pardalt maale toodud mistahes varusid käsitletakse liiduvälise kaubana.

3.1.2. Liikmesriikidevahelisi reise (k.a eriterritooriumilt) tegeva vee- või õhusõiduki pardalt maale toodud kaasavõetavaid varusid käsitletakse liidu kaubana ning tarbevarusid, varuosi ja lisavarustust liiduvälise kaubana.

3.1.3. Liiduvälise kauba pardalt maale toomisel kohaldatakse tollialaste õigusaktidega ettenähtud tolliformaalsusi (sh võimalust tuua tagasitoodud kaubana).

3.1.4. Liiduvälisest riigist toodud kaasavõetavate varude toimetamine reisijate või meeskonnaliikmete poolt vee- ja õhusõiduki pardalt maale toimub vastavalt tollialastes õigusaktides kehtestatud reisijate tollieeskirjadele.

3.1.5. Veesõiduki tuletõrje- ja päästevahendid, mille perioodiline kontroll on kohustuslik vastavalt rahvusvahelisele konventsioonile inimelude ohutusest merel (SOLAS), võib Eesti territooriumile toomisel nende hooldamise eesmärgil deklareerida ajutise impordi tolliprotseduurile ka suuliselt (LTS art 158 lg 2, DA art 136 lg 1 punkt I). Tuletõrje- ja päästevahenditena on käsitatavad näiteks päästeparved, -rõngad ja -vestid, termokostüümid ja erinevad kaitseülikonnad, tulekustutid ja -tõrjevoolikud, hingamisaparaadid, balloonid, hüdrostaadid, evakuatsiooni süsteemid, lootsiredelid ning trapid, jne. Lisaks võib tolli loal suuliselt deklareerida ajutise impordi tolliprotseduurile veesõiduki varuosi (nt mootorite või seadmete detailid jne), mis toimetatakse Eesti territooriumile reisi teostava veesõiduki pardalt nende kiireloomulise hooldamise või remondi eesmärgil. Nimetatud kauba suulisel deklareerimisel juhendatakse [ajutise impordi tolliprotseduuri juhistest](#).

3.1.6. Varudena ei käsitleta kaupa ehk jäätmeid, mis antakse üle vahetult vee- ja õhusõiduki käitaja poolt jäätmekäitlusettevõtjale.

3.2. Marsruudi muutumine

Kui vee- või õhusõiduki teekond ei kulge enam läbi Ahvenamaa, kuid pardal on maksuvabalt tarnitud kaasavõetavat varu, tuleb nimetatud kaup enne teekonna jätkamist deklareerida vabasse ringlusse süsteemi Impulss profiilis H5 ning tasuda ettenähtud maksud.

4. Juhud, kui kaupa ei käsitleta varudena

4.1. Kaupa ei käsitleta varuna järgmistel juhtudel, s.t sellele kaubale toestatakse tavapäraseid ekspordi/reekspordi tolliformaalsused:

a) kaup, mis toimetatakse teises liikmesriigis asuvale vee- või õhusõidukile Eestist mitteregulaarlaevaliiniga;

b) kaup, mis toimetatakse liiduvälises riigis (nt Norras) asuvale vee- või õhusõidukile.

4.2. Punktis 4.1 nimetatud kauba deklareerimisel ei ole lubatud tollideklaratsioonil kasutada lisaprotseduuri koodi „F61“, lisateabe koodi „70800 – Varude üleandmise aeg, koht ja laeva/lennuki tunnusandmed“ ning kaubakoodi märkimisel varudele ettenähtud erikoode 99302400, 99302700 ja 99309900.

5. Küsimused ja vastused

5.1. Situatsiooni kirjeldus: Tollilaost viiakse kütus varustamise eesmärgil Rootsi reidil asuvale laevale punkerlaevaga ehk meritsi. Tegemist mitteregulaarlaevaliini väljumisega Eesti sadamast.

Küsimus: Kas reekspordi deklaratsioonile peab märkima lisaprotseduuri koodi „F61“ ja millise riigi tolliasutus on väljumistolliasutuseks?

Vastus: Väljumistolliasutuseks on Eesti tolliasutus (RA art 329 (3)) ning lisaprotseduuri koodi „F61“ reekspordi deklaratsioonile ei märgita ning kaubakoodi erikoode ei kasutata. Ehk siis – Eestist lahkub kütus tavalise kaubana ja teostatakse kõik kauba väljaveole ettenähtud tolliformaalsused (sh manifesti esitamine EMDEsse). Sihtriigiks võib endiselt märkida koodi „QU“.